

Et mangfoldig liv for kunnskap og kultur

Johan Hammond Rosbach er død

Det er alltid trær i skogen som rager høyere enn andre. Johan Hammond Rosbach var et slikt i det vi kan kalle for Sarpsborgs kulturskog. Nå må vi bruke fortid når vi omtaler denne utrolig initiativrige person. Rosbach døde 7. september, 83 år gammel, få dager etter at han rundet dette åremålet.

Det er mange av oss her i Sarpsborg som har hatt gleden av alt Rosbach hadde å gi i de mer enn femti årene han virket i byen. Ennå sitter minnet om en ung og ungdommelig lektor som begynte ved Sarpsborg kommunale høyere allmennskole. Det var den gang lektorer som regel var fjerne kontaktpunkter for elevene. Slik var det ikke med Rosbach. Han ga følelsen av å være på linje med elevene, men hadde samtidig den respekten han kunne kreve som lærer og det var vel å merke en svært kunnskapsrik lærer.

Vi har vel knapt hatt noen annen kulturpersonlighet i Sarpsborg med så mange baller i luften og medlemskap i så mange foreninger. Antallet foreninger husker vi ikke lenger, men at tallet var enormt har risset seg inn i minnet.

Selv sa Rosbach en gang i et intervju: «Å benytte sin tid riktig er omtrent som å pakke en koffert. De tingene du legger ned i den må være tilpasset hverandre og det totale volum. På den måten at du får mest med uten å sette deg på lokket for å presse.»

En ordklisje i nekrologer går ofte ut på å slå fast at en ikke kan få alt med om en person. Den klisjeen passer bedre på Rosbach enn på noen annen kulturpersonlighet undertegnede har vært i kontakt med i Sarpsborg i løpet av mange avisår. Johan Hammond Rosbach er født på Tingvoll på Nordmøre og vokste opp på Røros. Han tok examen artium i Kristiansund og ble cand.phil. ved Universitetet i Oslo i 1950.

Rosbach har alltid stått på Rsine meninger. Det førte ham også til fangeopphold på Grini under 2. verdenskrig. Der begynte han faktisk sitt latinstudium under professor Eiliv Skard ved vaskeutleveringen. Rosbach var med i illegalt arbeid og fikk ett års opphold på Grini for dette.

Latinundervisningen på Grini førte til at han valgte dette som hovedfag med fransk og tysk som bifag. Vi bør kanskje legge

til at engelsk, italiensk, og sikkert flere språk hørte til hans viten. Men til tross for alt dette må det understrekes at verdensspråket esperanto nok rager høyest. Rosbach var en verdenskjent personlighet blant esperantofolk. Ikke minst på denne bakgrunnen hadde han venner, kjente og kontakter hvor det nå skulle bli spørsmål om. Han har skrevet mange bøker på esperanto, utgitt i mange land. Han vant et verdensmesterskap i lyrikk på esperanto i 1982 og han vant 3. prisen. Oversatt til norsk var de første linjene i 1. pris-diktet slik:

*Truende tungt med svarte bryn
tårner seg trauste fjell
trolldomsaktig
etter solnedgangen.
Blæretangen svømmer stum
over strandens stener.*

Grunnlaget for diktet var portalen til Urnes stavkirke.

Helt fra ungdomstiden i 1938 var Rosbach aktiv i esperantobevægelsen. Han laget nye ord til dette konstruerte språket og han var blant de 40 i verdens Esperantoakademi som avgjør hvilke ord som skal tas opp i språket. Selvsagt trakk han med seg andre inn i denne interessen. Han var initiativtaker til esperantoklubben La Urso i Sarpsborg, formann i alle år og han underviste på mange kurs.

Esperantistene i Norge har sitt eget blad. Det var vel mer enn selvsagt at Rosbach ble hovedredaktør for dette.

Ord var viktige i Johan Hammond Rosbachs liv. Ikke bare brukte han ord eller laget ord, han gikk bak dagens utgaver av mange ord for å finne deres røtter og ikke minst laget han viktige oppslagsverk på bakgrunn av

denne sin omfattende viten.

Rosbach var glad i å reise. Få Rhar fått med seg mer på de enkelte enn Rosbach. Mye av dette ga han videre i Folkeakademiet og som kåsør i mange slags foreninger.

Riksmålsforeningen i Sarpsborg utnevnte ham til æresmedlem. Han fikk Sparebankens kulturpris, Østfold fylkes kulturpris og han var æresmedlem i det internasjonale esperantistforbund med bakgrunn i sitt forfatterskap.

Ikke kan vi nevne Rosbach uten å trekke fra Bokmessa i Sarpsborg. Der var han med i komiteen en rekke år og han var foredragsholder.

Rosbach kan ikke nevnes uten å peke på hans store interesse for frimerker. Følgelig var han medlem i Sarpsborg Frimerke-

klubb og like selvsagt foredragsholder også på dette feltet.

Trekker en personen Johan Hammond Rosbach fram fra minnet er det svært lett å få et bilde av en syklende personlighet. Bil har han hatt, men den ble bare utstrakt brukt i ferien. Han understreket hvor viktig det var å komme seg ut i naturen. Få kjente flere fine sopp- og bærsteder enn Rosbach

Ferie betydde farting rundt i Europa og den ga opphold på hytta i Valdres. Der førte hans kontaktskapende vesen til at han nærmest var regnet for fastboende. Dette førte også til at han har deltatt i utsmykningen av Grindaheim turisthotell i Valdres med ti tusjtegninger.

Ja, selvsagt hadde Rosbach kunstneriske evner både når det gjaldt å tegne og fotografere. Disse to feltene hørte med blant hans utall av hobbies. Det var ikke mer enn naturlig at Rosbach var representert ved en rekke kunstutstillinger.

Ikke har vi nevnt hans store interesse for musikk, for litteratur som helhet.

Og glem ikke at midt oppe i alt dette virket Rosbach som lektor i over 40 år med alt det krevde av forberedelser, retting av oppgaver og kontakt med elever.

Forfatterskapet til Rosbach har vi vel nevnt nærmest bare i bisetninger. Det totale antall bøker passerte vel 20, flertallet på esperanto. Og han sto for et utall artikler.

Når en så nærmer seg slutten på disse minneordene sitter en med følelsen av å ha gitt et bilde med mange hull. Det skyldes selvsagt at Johan Hammond Rosbach var en slags «total» kulturpersonlighet som trygt kunne gi seg ut på diskusjoner om de mest uventete emner.

Viktig i dette helhetsbildet er selvsagt selve personen Johan Hammond Rosbach. Med bakgrunn i 40 år på katetret, medlemskap i utallige foreninger og en utrolig evne til å skape seg kontakter sier det seg selv at Rosbach ikke bare var en uhyre kunnskapsrik person, han var også en «likandes» kar vi knapt kan huske har sagt et vondt ord om noen.

Johan Hammond Rosbach hadde en stor plass i Sarpsborgs bybilde. Nå står plassen tom og kan neppe fylles av noen. Takk, og fred med hans minne.

Harald Hultengreen

Røkke sluttet som konsernsjef

Kjell Inge Røkke hadde siste dag på jobben som konsernsjef i Kværner fredag. Tidligere Raufoss-sjef Leif Chr. Salomonsen overtar jobben.

STORBYEN
TANNKLINIKK

Vi utvider, og ønsker
Tannlege Petter Larseng
velkommen.
Timebestilling tlf. 69 16 01 30
Dag- og kveldstid

Tannlegene
KARIANNE BORGMO
MNTF
PETTER LARSEN
MNTF